

Gyakorló feladatok - szövegértés

Csukás István

Emlékezés egy iskolára

Hajnalban indultunk el a tanévnyitóra, szekérrrel, a saroglyában párna, dunyha dagadt összekötözve, tetejében ültünk ketten, akik megfeleltünk a nyári felvételi vizsgán, s mutattuk az irányt a döcögős dűlőutakon szüleinknek az iskola, Békés-Tarhos felé. A grófi park ezüstoffenyői között fogtunk ki, a szekértábor szélén, az ünnepély után szalmazsákot tömtünk, s beköltöztünk új otthonunkba. Sohasem felejttem el azt a szeptembert. Kastélyban, gazdasági épületekben laktunk, tanultunk, almát, szilvát, mogyorót szüreteltünk; hegedűt választottunk, s egész nap a hónunk alatt cipeltük, elő-elővettük, s fának dőlve próbálgattuk a hangját. Időnként, eszméletünket a zene töltötte ki öt éven keresztül. Minden dolgunkat a zenén át néztük, érte tanultunk hihetetlen buzgalommal, fegyelmeződünk, s dolgoztunk, romot takarítottunk, építettünk, istálló hídlását ástuk ki másfél méter mélyen, kubikoltunk, télen rőzsét gyűjtöttünk, lepedőt mostunk (akinek csak egy volt), és énekeltünk párba verődve, két szólamban, kapásból a Biciniákat, Bertalottit.

Ma sem tudok nagyobb, szebb és hatásosabb pedagógiai eszközt elképzelni, mint a zene. Ott tanultam meg, mi a közösség, mi a közösségi élet. Mit jelent egy hangnak lenni a kórusban. Ott tanultam meg a belső fegyelmet, ritmusérzékét – már nem csak zenei jelentésében. Ott tanultuk meg a póztalanságot és a kiállás bátorságát. Külföldi látogatók (akadtak bőven) *kétkedőn* mosolyogtak, mikor bokor mögött hegedülő, éneklő gyerekeket láttak, pedig csak nem volt elég hely, azért szorultunk a szabad ég alá.

Ezt írtam egy versben erről az iskoláról: „a paraszti nehéz hallás Bartókon s Kodályon könnyebbült.” Mi a zenével a legmagasabb és legkorszerűbb (-modernebb) fokon ismerkedtünk meg. Előbb énekeltünk, játszottunk Bartókot és Kodályt, mint pl. Bachot vagy Beethovent. Addig érintetlenek voltunk a műveltségtől, hisz az iskola parasztlak közül toborzott bennünket országjáró, tehetségkutató körútfain. Csak a népdalokat ismertük. Zökkenő és *belső ellenkezés* nélkül szívtuk magunkba Bartók és Kodály muzsikáját. A pentatónia anyanyelvünk volt, és „biflázni” a dūr-moll hangsort kellett. A népdaléneklési és szolmizáló versenyek (amelyeket Kodály Zoltán személyesen „zsűrített” és jutalmazott) nekünk játéknak tünnek. S őszinte megdöbbenéssel fogadtuk azokat a valószínűleg álhíreket, hogy nem szabad Kodály-műveket énekelni. Hát akkor mit? – kérdeztük. Hivatalos „tananyagunkat” ez töltötte ki teljesen.

Kodálytól nemcsak magyarul énekelni, hanem magyarul beszélni is tanultunk. A nyelv ízét, mélységét-magasságát, rugalmasságát, tömörségét és hajlékonyságát éreztük a természetesnek ható, tökéletesen ráillő és beszélő dallamban; a zenei felhangokat a *közönséges* beszédben is hallani kezdtük; a hangutánzó szavak *zenei élményt* nyújtottak. S mennyi régi, elfelejtett szó támadt fel éneklés közben, fogantatásig érzékeny hallásunkban. Dallam és szöveg valamikori egységét sejtettük, éreztük, tanultuk meg. S a ritmusét. Kedvelt találós játékunk volt egy-egy dallam ritmusát kikopogni, vagy más ritmusban elénekelni; versenyben gyűjtöttük a szinkópás szavakat; kerestük a magánhangzóknak legjobban megfelelő magas vagy mély hangot. S mennyi minden iránt ébresztett fel bennünk őszinte kíváncsiságot a szöveg: pl. történelem („János úr készül udvari Bécsbe”), földrajz („Bátya, bátya, mely az út Becskerekére?”) s irodalom. A Kalevalát pl. énekelve ismertük meg. Népdalt gyűjtöttünk a környéken, és kémiatanárunk vezetésével agitációs rendezvényeken muzsikáltunk.

A zene életem részévé vált. Természetesen és ösztökélően él bennem. Már nincs rá mód, hogy szívem szerint, kölyökként újra beálljak a kórusba és énekelve köszöntsem Kodály Zoltánt: „*ingó-bingó* zöld fűszál szépen felöltözik...”; hadd köszönjem meg, csak így, prózában neki a *felejtethetlen* élményt, a muzsikát.

Hadd mondjam még el: nemrégén az a kitüntető megbízatás ért, hogy szöveget írtam Kodály Zoltán zenéjére, s mikor kész volt, felhívtuk Weöres Sándorral telefonon s kért, hogy énekeljem el. S mindjárt szöveggel, hiszen „maga, hallottam, Békés-Tarhosra járt”! Nagy lámpalázzal, de büszkén énekeltem. S dicséret még nem esett olyan jól, mint az övé.

Feladatok a szöveghez:

1. Miből gondolta Kodály, hogy az ő dallamára írt Csukás-szöveget az író azonnal el is tudja énekelni a telefonba?
.....

2. Hány évig járt a békés-tarhosi iskolába az író?
.....

3. Hogyan szereztek információt Csukás Istvánék az iskola létezéséről?
.....

4. Mit ért az alatt a szöveg írója, hogy a zene „pedagógiai eszköz?”
.....
.....

5. Miért szerettek a békés-tarhosi iskolában tanulni a gyerekek?
.....
.....
.....

6. Milyen érzelmek vetődnek ki a szövegből?
.....

7. Milyen zenén nevedtek az iskola növendékei?
.....

8. Mivel töltötték idejüket a diákok a tanórán kívül?
.....
.....
.....

9. Írd a szövegbeli szavak mellé egyetlen szóval a megfelelőjüket!

kétkedőn

közönséges

zenei élményt

belső ellenkezés

ingó-bingó

felejthetetlen

10. Melyik szólás, közmondás illik leginkább a szöveghez?(Karikázd be a betűjelét!)

Indokold is válaszodat!

a. Amit Jancsi megtanult, János sem felejt el.

b. A jó pap holtig tanul.

c. Ki korán kel, aranyat lel.

d. A járt utat a járatlanért el ne hagyd!

e. Tanulj tinó, ökör lesz belőled.

.....
.....